

Ulmme ja njuolgadusá bargguj riikkalasj unneplágoj Jáhkámáhke kommuvnan 2021-2023

Álgadibme

Ulme ja njuolgadusá li doarjjan ja návvon sahte bargon nannodittjat riikkalasj unneplágojt kommuvnalasj dájman ja állidittjat rávkalvisájt tjuottjuduskommuvnan sámegiellaj ja vuodosuodje ietjá riikkalasj unneplágogielajda. Ulme ja njuolgadusá galggi gehtjaduvvat binnemusát akti jahkáj mándáhttaájggáj.

Duohke

Riikkalasj unneplágo Svierigin li sáme, duornosliegega, svieriksuobmelattja, juvdára ja roma. Sámiin la vil sierra sajadahka iemeálmugin.

Sámegiella, suomagiella, jiddisj, meāngiella ja romagiella 2000 jagen dāhkkiduvvin unneplágogiellan Svierigin. Jáhkāmáhkke sjattaj dalloj aktan Árjepluove, Jielleváre ja Girona kommuвна tjuottjuduskommuvnan sámegiellaj.

Biejada Láhka riikkalasj unneplágoj ja unneplágogielaj birra (SFS 2009:742) de ádájakmáno 1.b. 2010 riikkalasj unneplágoj riektá nannoduvvin. Ulme lágajn la suoddjit ja ávdedit unneplágogielajt ja doarjjot riikkalasj unneplágo máhtti bisodit ja ávddnahttet ietjasa kultuvrav. Mánáj kultuvralasj identitehta ávddānibme ja ietjasa unneplágogiela adno galggá sierraláhkáj ávdeduvvat.

Lágá baktu gájka Svieriga kommuвна li vālggogisá diededit riikkalasj unneplágojt sijá riektáj hárráj, gaskostit diededimev lága hárráj kommuvnalasj dájman ja ávdāsvásstedit rádedibme jus la máhttelis dagáduvvá ájggeguovddelis unnepláhkjuohkusij.

Ietján gā dāt de moadda kommuвна li tjuottjudusguovlo aktaj jali moatte riikkalasj unneplágogiellaj. Dájda kommuvnajda l fámon nannodum suodje sámegiellaj, suomagiellaj ja meāngiellaj. Tjuottjuduskommuvna galggi tjadádit aktijvalasj biedjamdagojt nannodittjat bargge giellamáhttudagáj gávnnuui gānnā l dárbulasj. Kommuвна dási jahkāsasattjat oadtju stáhtabiednigiit gālojda ma sjaddi. fār dessa kommuner árligen ett statsanslag för de kostnader som tillkommer.

Láhka dárkestuváj ádájakmáno 1.b. 2019 ja nannoduváj vil ietjádij siegen riektájn oadtjot *alles jali ájnas oasev* dievnastusás ja huvsos vuorrasijhuksuj tjuottjuduskommuvnajn barggijs mahttudágáj suomagiellan, meāngiellan ja sámegiellan, dan sadjáj gā ávdebut *ásijt* dāssta. Diededim- ja rádedimvālggogisvuohta riikkalasj unneplágojda nannoduvvá aj náv gāk aktidibme ja tjielggidus Skāvllālagan (2010:800) ja Sosiāladievnastuslāgan (2001:453) ja rávkalvis tjuottjuduskommuvnajda mierredit ulmijt ja njuolgadusájt ietjasa unnepláhkopolitikkalasj bargguj. Den 1 januari 2019 reviderades lagen och stärktes ytterligare genom bland annat en rätt att få *hela eller en*

Riektá aktugattajda muhttijn fāladuvvat ávddāskāvlāv ja vissa ietjá pedagāvgāk doajmma sámegiellaj njuolgaduvvá 8. kap. 12 a § ja 25 kap. 5 a § skollagen (2010:800) (§ 17).

Jáhkámáhke kommuvna ávdásvásstádus vuodosuoje

-Kommuvnna galggá diededit riikkasj unneplágojt sijá riektáj hárráj ja fábmudagáj ávdásvásstádus.

-Kommuvnan la sierralágásj ávdásvásstádus suoddjitit ja ávdeditjat riikkasj unneplágojelajt ja fábmudagá galggi aj ietján ávdedit riikkasj unneplágojt máhttelisvuodajt bisodit ja ávdánahttet ietjasa kultuvrav Svierigin. Mánáj kultuvralasj identitehta ávdánahttem ja ietjasa unneplágojela adno galggá sierraláhkaj ávdeduvvat.

- Kommuvnna galggá riikkasj unneplágojda vaddet máhttelisvuodav bájnattjibmáj ássjijn ma sidjij guoski ja guhkas máhttelis rádedit unneplágojt dakkir ássjijn.

Rádedibme dagáduvvá gá kommuvna tjadát plánidum ságastallamav riikkasj unneplágojt ulmijn vieledit sijá vuojnojt ja dárbojt kommuvna mierredimen

-Kommuvnna galggá sierraláhkaj ávdedit mánáj ja nuoraj máhttelisvuodajt bájnattjibmáj ja rádedibmáj ássjijn ma sidjij guoski ja hiebadit hámiijt dajda sijá ávdeldimijda.

-Kommuvnna galggá dáhkkit ulmijt ja njuolgadusájt ietjas unnepláhkopolitikkasj barggij ja dájvvalakkojt rievddadit dajt.

-Aktugattjajn la riektá adnet suomagiela ja meängiela njálmálasj ja tjálalasj aktavuodajn kommuvnajn ássjijn majn aktugasj la oassebielle jali sadjásasj oassebálláj, jus ássje giehtadalladuvvá barggijs gejn la máhttudahka suomagiela jali meängiela. Fámon la romagiellaj ja jiddisij náv ednagav gá máhttelis.

-Kommuvnna galggá fállat gesi dav rávká máhttelisvuodav oadtjot álles jali ájnas oasev dievnastusás ja huvsos mij fáladuvvá vuorrasijhuvso rájáj gaskan barggijs máhttudagáj suomagiela, jiddisj, meängiela, romagiela, jus kommuvnan gávnuuji bargge dakkir máhttudagáj.

Jáhkámáhke kommuvna ávdásvásstádus tjuottjuduskommuvnan sámegiellaj

Aktugattjajn la riektá adnet sámegiela sijá njálmálasj ja tjálalasj aktavuodajn kommuvnajn. Fámon la ássjijn majn aktugasj la oassebielle jali sadjásasj oassebálláj, jus ássjen la aktidibme kommuvnajn.

-Jus aktugasj adná sámegiela dakkir ássjen, de kommuvna l väälgogis vaddet njálmálasj vásstádusáv sámmi giellaj. Aktugattjajn vani juridikkasj viehke daji l vil riektá ánuvlisán oadtjot tjálalasj járggálimev márrádusás ja márrádusoarev ássjen sámegiellaj.

-Kommuvnna galggá aj ietján rahtjat duostot aktugattjajt dán giellaj.

-Kommuvnna galggá aj barggat vaj gávnnuji bargge máhttudagáj sámegiellan gánná l dárbulasj aktugattjaj aktavuodajn fábmudagájn.

-Kommuvnna galggá dárbon ásadit sierra ájgijt ja sierra sajev duostotjit aktugattjajt gudi sámegiellav ságasti, ja dárbon adnet sierra telefávnnáájgijt.

- Kommuvnna galggá vaddet gesi dav rávkká máhttelisvuodav oadtjot álles jali ájnas oasev dievnastusás ja huvsos mij vatteduvvá vuorrasijhuso rájáj sinna barggijs máhttudagájn sámegiellan. Fámon la goappátjagá stuoves árronij ja sujtto- ja huksoárronij.

- Kommuvnna galggá dán huvso rájáj gaskan vieledit vuorrasij dárbov bisodit ietjasa kultuvralasj identitehtav.

-Kommuvnna galggá diededit gesi dárjav áhtsá vuorrasijhuvso rájáj gaskan máhttelisvuodaj hárráj dakkir dievnastussaj ja huksuj sámegiellaj.

-Kommuvnna galggá vaddet mánájda sajev ávdđaskávlán gánná álles jali ájnas oasse áhpadusás dájmaduvvá sámegiellaj, dagáduvvá vuostatjin Sámeskávlástivra baktu mij la oajvvefábmudahka doajmmaj.

Jáhkámáhke kommuva diededimvállggogisvuohda rijkalasj unneplágojda

Ulmme:

Unneplágojn ja kommuva naviesajdiddijn la buorre diehto unnepláhkolağa hárráj ja riektá majn li aktugattjajn ja kommuva vällggogisvuoda. Kommuvnna vaddá diededimev sámegiellaj ja dárogiellaj goappátjagá webbabielen ja digitálalasj ja prienntidum ábnnasijn. Diededibme mánájda- ja nuorajda galggá sierraláhkáj hiebaduvvat sijá ávdeldimijda.

Njuolgadásá ja biedjamdago:

-Aktelattjat járggálit ájggeguovddelis ábnnasijt

-Aktelattjat ádástuhttet kommuva webbabelev ja sosiálalasj mediaijt ájggeguovddelis ábnnasij

-Diededit láhkaásadime riektáj ja vällggogisvuodaj hárráj sisnjálatattjat kommuva organisásjávnnán.

Unneplágojiellajuogos ja ietjá rádedimságasallamsaje

Unneplágojiellajuohkusin Jáhkámáhken li vihtta ávdástiddje, gálmmá ávdástiddje nammaduvvi kommuva nastivras ja akta ávdástiddje goabbák ma nammaduvvi tjieljijs ja sámesiebrijs kommuva. Unneplágojiellajuogos la kommuva ájnnasamos rádedimsagastallamsadje bargguj rijkalasj unneplágoj valla aj ietjá rádedimságastallamsaje gálggi gávnnut. Unneplágojiellajuogos miedet jali hilggu vil

stáhtabiednigij anov majt kommuvnna oadtju. Viehkken bájjvvasasj bargguj unneplágogiellajuohkusin la unneplágogiellagiehtadalle.

Kommuvnnastivra ávdđáulmusj ja kommuvnnaoajvve rádedibá binnemusát guokti jahkáj Jáhkámáhke kommuвна tjielidij ávdđáulmuttjij ájggeguovddelis ássijjn.

Kommuvnnan adná ietján rabás rádedimijt viesajdiddjeságastallamij hámen ájggeguovddelis ássijjn, Rádedibme mánáj- ja nuoraj galggá sierraláhkáj dagáduvvat ássijjn ma sidjij guoski ja vuogijjn mij la sidjij hiebadum.

Unneplágogiellabiednigij adno

Kommuvnalasi ienepgálo:

Unneplágogiellabiedniga Jáhkámáhke kommuvnan galggi vuostatjinn aneduvvat:

-Kommuvnalasj láhkabiejadum ienepgálo dagojda ávdđáskávlládájman ja vuorrasijhuvson kommuvnan. Dago galggi ávkken árrót sáme addnijda.

-Girjjevuorká ábnnasij oasstem riikkalasj unneplágogielajda, sierraláhkáj sámegeiellaj ja ulmijjn mánájda.

-Gálo ma guoski járggálibmáj, dálkkumij ja dakkirijda sámegeiellaj ma rávkaduvvi guládallamij Jáhkámáhke kommuვნa fábmudahkan ja aktugatttaj gaskan ja diededibme álm mugij.

-Gálo riikkalasj unneplágogielaj átsádibmáj, diededimdagojda ja galbajda, rádedibmaj ja ietjá gálojda unnepláhkopolitikkalasj bargguj.

Álgop átsálvisá:

Jus li unneplágogiellabiedniga báhtsám de I máhttelis nuppádin álgop oassebiele áhtsát biednigijt dagojda ja prosjevtajda dájs biedigijs. Dago ja prosjevta galggi ájnnasabmusat dagáduvvat Jáhkámáhke kommuვნan geográfalasj bájkken ja ulmijjn nannodit sáme gielaj anov jali ietján nanos aktidimev adnet sámegeiellaj ja kultuvrraj kommuვნan. Prosjevta ja dago ma ávdeduvvi li:

- Áhpadusdago ja prosjevta ma guoski sámegeiellaj (vuostatjinn julev- ja nuorttasámegeiella ja nuppádin ietjá varietehta). Máná ja nuora galggi ávdájduvvat.

- Áhpadimnávvoj produksjávnná sámegeiellaj, ij stáhta fábmudagájs, ulmijjn ávdđáskávlláj ja nuorap oahppijda.

-Dago ja prosjevta ma álládi sámegeiella anov ja sáme kultuvrrav. Máná ja nuora ja vuorrasa galggi ávdájduvvat.

Átsálvisá galggi sisanedit budjehtav, duogev ja ulmev dahkuj jali prosjéktaj. Biedniga dájda dagojda jali prosjevtajda rávviduvvi jage sinna márrádusás jali ájgen majt unneplágogiellajuogos mierret. Tjielggidibme anedum biednigijda vatteduvvá unneplágogiellajuohkusij.

Ietjá átsálvisá:

Idráhttaásadusáj, musijkkaproduksjávna ja dakkirij tjadádibmáj de átsálvis
vuoseduvvá kultuvrra- ja asstoájggesiebrerádáj. Tjuoldas dagáduvvá jus guosská
gálojda ábnnasij járggálibmáj ja/jali dálkkumij sámegiellaj.